

Vild & Bortskämd

- ett foderskapande samarbetsprojekt

EXKURSIONSMATERIAL

Arter som gynnas

- ♦ Vilka arter gynnas specifikt i den här miljön? Det kan vara både klövvilt, småvilt, pollinatörer och andra insekter.

Tillgängligt foder

- ♦ Vilken typ av foder finns det för djuren? Till exempel olika typer av gräs och örter eller särskilt begärliga träd och buskar.

Tecken på nyttjande

- * Hur kan man se att till exempel ett vildsvin eller en älg har varit framme?
- * Finns det ett surr av insekter?

Handledning exkursionsledare

Detta exkursionsmaterial är riktat till dig som planerar eller leder en exkursion med målet att lära ut mer om foderskapande åtgärder och balans mellan vilt- skogs- och jordbruk i Vild & Bortskämnds anda.

Behovet av foderskapande åtgärder

Klövvilt som rådjur, hjort, älg och vildsvin bidrar till en levande svensk natur, fylld av upplevelser. Naturligt foder i landskapet ger inte bara mat åt klövviltet, det gynnar den biologiska mångfalden, småvilt och insekter. Det finns mycket skrivet om hur man på enkla och kostnadseffektiva sätt skapar eller behåller mycket bra foder och livsmiljöer för olika arter men inget går upp mot att se exempel i verkligheten. Våra filmer kan med fördel ses innan man planerar exkursionen. Uppmana gärna deltagarna att göra detsamma. [Filmerna finns på Youtube.](#)

Exkursionsmaterialet

Exkursionsmaterialet innehåller fem informationsblad kring olika miljöer som är extra intressanta att titta på när det gäller naturligt växande foder för klövvilt. Här beskrivs bland annat vilket foder där finns, vilka djur som gynnas, hur du kan se att

Värt att tänka på

- ✦ Vad finns det som är värt att tänka på förutom fodersituationen?
- ✦ Vad finns det för särdrag i miljön som gör den lämplig för gömställen, naturvårdsnytta, värden för människor som bär, vackra vyer, jaktpass

djuren varit och ätit samt vad som kan vara värt att veta eller nyttigheter utöver själva fodersituationen. Strukturen är likartad för dem alla för att skapa trygghet och igenkänning för dig som exkursionsledare.

Valet av exkursionsmiljöer är gjort med tanke på var djuren hittar minst och mest föda, samt hur det ser ut i Götaland. Det är meningen att du enkelt ska kunna hitta exkursionsmiljöer där du kan använda materialet. De miljöer vi tagit fram nu är:

- ✦ Kraftledningsområden
- ✦ Odlingslandskap
- ✦ Bryn
- ✦ Skogsvägar
- ✦ Våtmarker
- ✦ Röjningsområden

Planering

En bra exkursion tar tid. Det är bättre med färre platser och bra diskussioner. Mät tiden innan själva exkursionen.

Tänk på transportmöjligheter! Går det kanske att undvika bilkörning? Om inte, uppmana till samåkning. Tänk på parkering.

Vädret spelar roll, undvik november till och med mars.

Uppmana till kläder för väder och samåkning i utskicket.

Känner ledaren till platsen? Om inte kanske någon som gör kan följa med för att berätta anekdoter och historiken kring platsen.

Undersök olika vinklar och perspektiv för att sedan kunna uppmana diskussioner.

Fika är ibland helt avgörande för trivsel men det är inte självklart

Själva exkursionen

Hälsa välkommen och presentera deltagarna kort liksom ledare och eventuella organisationer som är relevanta.

Berätta om programmet och platsen och dela ut ex. karta och/eller annat material.

Uppmana deltagarna att ställa frågor om det de ser och inte förstår. Uppmana till dialog för gemensamt lärande.

Prata med vinden i ryggen och se till att deltagarna slipper ha solen i ögonen.

Ha gärna en förstärkare om det är en större grupp. Om man har svårt höra och se tappar man snabbt intresset.

Aktivera på platserna. Fråga till exempel deltagarna om de vet vad RASE är. Uppmana deltagarna till att undersöka arterna närmare, så att de verkligen får möjlighet känna igen det ni pratar om.

Håll tråden och tänk på tiden. Ha gott om promenadtid mellan olika platser så att deltagarna hinner gå och småprata.

Lycka till!